

Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens beställningsservice,
120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6000 Artikelnr 2009-12-13

Tryck: Edita Västra Aros, Västerås 2009

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende;

SOSFS
2009:27 (M)

Utkom från trycket
den 22 december 2009

beslutade den 7 december 2009.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 2 § 1, 3 § 1 och 4 § 2 förordningen (1985:796) med vissa bemyndiganden för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter m.m. och beslutar följande allmänna råd.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas på sådan verksamhet som erbjuder läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

2 § Följande begrepp och termer används i dessa föreskrifter och allmänna råd:

beroendevård	hälso- och sjukvård som ges vid beroende av alkohol, narkotika eller andra berusningsmedel
läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende	behandling med metadon eller andra läkemedel som utgör narkotika och som godkänts för behandling av opiatberoende och ordineras i samband med psykosocial behandling vid sådant beroende
opiatberoende	beroende som framkallas av heroin, opium eller morfin
vårdplan	plan som beskriver planerad och beslutad hälso- och sjukvård för en enskild patient

2 kap. Ansvar för ledningssystem

1 § Varje vårdgivare ska ansvara för att det ledningssystem som ska inrättas, i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:12) om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården, kompletteras med de rutiner som ska fastställas i enlighet med 4 och 5 kap. i det följande.

3 kap. Verksamheten

1 § Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende får endast bedrivas vid en sjukvårdsinrättning som yrkesmässigt bedriver hälso- och sjukvård.

Nyinskräddad verksamhet

2 § En vårdgivare som avser att erbjuda läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende ska anmäla detta till Socialstyrelsen senast en månad innan verksamheten påbörjas. Anmälan ska göras på bifogad blankett (*bilagan*).

Ändring av uppgifter

3 § Om någon uppgift i en tidigare gjord anmälan ändras ska detta anmälas till Socialstyrelsen på bifogad blankett (*bilagan*) inom en månad från det att förändringen gjordes.

Nedläggning av verksamhet

4 § Vid nedläggning av en verksamhet som erbjuder läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende ska nedläggningen utan dröjsmål anmälas till Socialstyrelsen på bifogad blankett (*bilagan*).

4 kap. Vården

Förutsättningarna för behandlingen

1 § Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende får ordinerats till en patient efter ett beslut av en läkare med specialistkompetens i psykiatri som är verksam vid en sjukvårdsinrättning som ger sådan behandling (ansvarig läkare). Ordinationen ska föregås av

1. läkarens personliga undersökning av patienten, och
2. läkarens helhetsbedömning av patientens beroende, hälsotillstånd och sociala situation.

2 § Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende får ges till en patient som har fyllt 20 år och som har ett dokumenterat opiatberoende sedan minst ett år.

Om synnerliga skäl föreligger, får en patient som har ett dokumenterat opiatberoende sedan minst ett år ges behandling även när han eller hon ännu inte har fyllt 20 år.

Allmänna råd

Synnerliga skäl kan t.ex. vara när en opiatberoende patient har fått andra behandlingsinsatser som inte har lett till önskvärt resultat.

3 § Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende får inte ges, om en patient

1. är beroende av alkohol eller andra narkotiska preparat än opiater på ett sätt som innebär en påtaglig medicinsk risk,
2. har uteslutits från sådan behandling under de senaste tre månaderna, eller
3. vårdas med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Utän hinder av första stycket 2 får patienten ges behandlingen, om det finns särskilda medicinska skäl för att återuppta den.

Utän hinder av första stycket 3 får planering av behandlingen inledas.

Allmänna råd

Särskilda medicinska skäl kan t.ex. vara om patienten har hiv eller någon annan allvarlig infektion eller sjukdom.

Vårdplan

4 § Den ansvarige läkaren ska svara för att en vårdplan upprättas för varje patient som ges läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende. Vårdplanen ska upprättas i samråd med patienten.

Allmänna råd

Om patienten har behov av insatser från socialtjänsten, bör vårdplanen upprättas även i samråd med denna.

5 § I samband med att vårdplanen upprättas ska patienten ges en individuellt anpassad information om bestämmelserna i 11 §.

6 § Av vårdplanen ska det framgå vilka behandlingsåtgärder, medicinska kontrollundersökningar och andra särskilda villkor som ska gälla för den läkemedelsassisterade behandlingen vid opiatberoende.

7 § Vårdplanen ska vidare ange

1. målen för behandlingsåtgärderna så att syftet med den läkemedelsassisterade behandlingen vid opiatberoende ska kunna uppnås och resultatet av behandlingen ska bestå, och
2. delmål för behandlingsåtgärderna samt planerade åtgärder i tidsföljd.

Allmänna råd

I vårdplanen bör det anges vilka insatser som socialtjänsten planerar och hur beroendevården och socialtjänsten ska samverka.

8 § Den ansvarige läkaren ska svara för att vårdplanen fortlöpande följs upp och minst en gång om året omprövas i samråd med patienten samt socialtjänsten, om patienten är föremål för insatser från socialtjänsten.

Frihetsberövande

9 § En patient som är intagen för vård enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård får påbörja läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende, om den ansvarige läkaren inom beroendevården bedömer att förutsättningarna för behandlingen är uppfyllda.

10 § Om en patient som ges läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende är

1. anhållen, häktad eller intagen på en enhet för rättspsykiatrisk undersökning, eller är intagen i eller ska förpassas till kriminalvårdsanstalt,
2. intagen för vård enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller
3. isolerad enligt smittskyddslagen (2004:168)

ska den ansvarige läkaren ta ställning till om behandlingen kan fortsätta eller ska avbrytas.

Fortsatt behandling enligt vårdplanen får endast ges om den kan genomföras på det häkte, den enhet eller den anstalt där patienten är intagen.

Uteslutning

11 § En läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende ska avbrytas, om en patient trots särskilda stöd- och behandlingsinsatser inte kan förmås medverka till att syftet med behandlingen uppnås och patienten

1. under längre tid än en vecka inte har medverkat i sådan behandling,
2. har upprepade återfall i missbruk av narkotika,
3. missbrukar alkohol i sådan omfattning att det innebär en påtaglig medicinsk risk,
4. upprepade gånger har manipulerat urinprover, eller
5. enligt en dom som har vunnit laga kraft har dömts för narkotikabrott eller grovt narkotikabrott, eller vid upprepade tillfällen har dömts för narkotikabrott av ringa art där gärningen har begåtts under behandlingstiden.

Den ansvarige läkaren ska ta ställning till om förutsättningarna för uteslutning är uppfyllda.

5 kap. Läkemedelshantering

1 § När en läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende påbörjas ska läkemedlen iordningställas och överlämnas till patienten under uppsikt av hälso- och sjukvårdspersonal vid regelbundna återbesök på sjukvårdsinrättningen. Om särskilda skäl föreligger får den ansvarige läkaren besluta att läkemedlen får överlämnas av hälso- och sjukvårdspersonal på någon annan sjukvårdsinrättning. Den ansvarige läkaren har dock alltid det övergripande ansvaret för behandlingen.

Allmänna råd

Särskilda skäl kan vara att patienten på grund av arbete, studier eller vistelse på annan ort inte har möjlighet att regelbundet besöka den särskilda beroendeenheten. Hälso- och sjukvårdspersonal vid primärvården eller någon annan sjukvårdsinrättning kan då anlitas.

2 § Den ansvarige läkaren får överlåta till patienten att själv hantera sina läkemedel, om

1. resultatet av den läkemedelsassisterade behandlingen vid opiatberoende varit stabilt under minst sex månader i följd,
2. läkaren bedömer att det är i överensstämmelse med vårdplanen, och
3. läkaren bedömer att det inte föreligger någon risk för att patienten säljer, ger bort eller på något annat sätt överlåter läkemedlet till någon annan person.

Läkaren ska med medicinska undersökningar fortlöpande följa upp patientens medicinering under eget ansvar. Läkaren ska även regelbundet överväga om patienten kan få fortsätta att sköta sin medicinering under eget ansvar.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 mars 2010.
 2. Genom författningen upphävs Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2004:8) om läkemedelsassisterad underhållsbehandling vid opiatberoende.

Socialstyrelsen

LARS-ERIK HOLM

Abit Dundar
(Hälso- och sjukvårdsavdelningen)

ANMÄLAN
läkemedelsassisterad behandling vid
opiatberoende

Datum

.....

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Anmälan avser

☐ nyinrättad verksamhet	Fr.o.m.
☐ ändring av tidigare lämnade uppgifter	Fr.o.m.
☐ nedläggning av verksamhet	Fr.o.m.

Vårdgivare

Namn

Verksamhet

Namn	Telefonnummer (inkl. riktnummer)
Arbetsplatskod	
Utdelningsadress	
Postnummer	Postort
Besöksadress (om annan än ovanstående)	E-postadress

Verksamhetschef

Namnunderskrift	Namnförtydligande
.....